חזקו ויאמץ לבבכם

גליון י"ד אדר ב' תשפ"ב

שיחתו של מורנו הגאון הגדול הרב צמח מאזוז שליט"א

מהי השמחה האמיתית?

שמחה או צחוק?

בעוד כמה ימים יחול חג הפורים. בחג הפורים יש לנו מצוה לשמוח. השמחה היא דבר שמגיע מתוך הלב, שמחה רוחנית שמרגישים בפנים ולא שמחה שנראית רק כלפי חוץ. אחד מהדברים שנראה שמסמל שמחה זה הצחוק. אנשים חושבים שאם הם צוחקים הם שמחים, ואם הם לא צוחקים אז הם עצובים אפילו אם בפנים באמת יש שמחה.

וזה לא נכון. השמחה היא צריכה להיות בעיקר בלב האדם. גם אם לפעמים היא גורמת לו חיוך, זה תוצאה של השמחה, אבל לא צריך לצחוק בשביל להראות ששמחים, מספיק לחייך ולהיות רגועים. אדרבה, הצחוק כשלעצמו אם הוא הרבה הוא לא טוב, צריך ליזהר ממנו.

מי שצוחק הרבה, הוא לא כל כך נקי

המשנה במסכת אבות (פ"ג מי"א) אומרת: שחוק וקלות ראש מרגילים את האדם לערוה. אני לא בא לומר שאדם צריך שהפנים שלו תהיינה כבושות ויבשות, לא, יכול הוא לשמוח ולחייך, אבל כשרואים אדם שכל הזמן צוחק, צריך לדעת שהוא לא כל כך נקי.

ולמה אני אומר את זה? לכאורה, כדי לקחת את הקנה-מידה הזה בשבילי לדעת בישיבה מי בחור טוב ומי לא, וא"כ למה אני צריך לומר את זה לאחרים? אלא צריך כל אדם לדעת, אם רואים אדם שכל הזמן צוחק וצוחק, להתרחק ממנו, זה סימן שהוא לא טוב. הרי זו משנה וליכא מאן דפליג, שחוק וקלות ראש מרגילים את האדם לערווה.

אדם יגיע ע"י זה להיות בעל עברות רחמנא ליצלן.

גם אמרו רבותינו בגמרא במסכת ברכות (דף ל"א ע"א): אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה. **אני יכול להגיד שאף פעם לא ראו אותי שאני צוחק צחוק גדול כמו שצוחקים הריקים והפוחזים**, יש בפי חיוך קל וזהו, לא ימצאו אותי כמו אותם הסירים המבעבעים על האש (עיין קהלת ז', ו'). ולמה? מפני שאני יהודי ויהודי חי על פי ההלכה, אם רבותינו אמרו שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה אז אסור! למה לי לעשות איסור? למה לי להיות גוי? אני מברך כל בוקר "ברוך אתה ה' וכו' שלא עשני גוי"...

עשירים שמגדלים ליצנים

כתב בספר פלא יועץ על זה: "והן בעוון יש בני אדם שמתענגים בשחוק, ויש עשירי עם שמגדלים אצלם בני אדם ליצני הדור, שידעו לדבר שחוק וירחיבו פיהם בשחוק רב ושמחה רבה, והמדבר ירחב לבו על שזכה לכך שישחקו לדבריו העשירים, ומחטט ומחפש בקרבו מה יוסיף עוד לדבר ולעשות דברי הוללות ושחוק וקלות ראש כדי שירבו לשחוק ולשמוח".

יש יהודי אחד שהיום הוא בעל תשובה גדול, אני לא יודע מי יכול להגיע לעולם הבא שלו, קוראים לו **הרב אורי זוהר**[1]. מה היתה העבודה שלו לפני שחזר בתשובה? היו אנשים שוכרים אותו למסיבות שלהם, עמי הארץ שכל החיים שלהם רק שחוק וקלות ראש, והוא אומר להם כל מיני בדיחות ואנשים צוחקים וצוחקים. הם נהנים מהבדיחות שלו, והוא נהנה מהצחוק שלהם.

1. ראיתי אותו כמה פעמים, ותמיד ראיתי תנ"ך ביד שלו. ראיתי אותו מחכה בתור להיכנס למרן הרב עובדיה כאשר היה מקבל ציבור לפני כשלושים וחמש שנה בכולל "חזון עובדיה" בימי שישי, והוא היה מחכה ובידו תנ"ך. לשבת ללמוד גמרא צריך צלילות הדעת ולא היה יכול ללמוד כך, כיון שהיה מחכה כל רגע שיקראו לו להיכנס לרב, אז מה היה עושה? לקח איתו תנ"ך, וקרא עוד פסוק ועוד פסוק. ניצול הזמן שלו כבעל תשובה זה משהו מיוחד.

עורך ראשי: הרב יצחק מאזוז **עורכים:** הרב יוסף חיים נחום, הרב שלמה נחום

העלון מוקדש לעילוי נשמת: בני בנימין בן ליזי

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל, שלחו בקשה לכתובת: A025606532@gmail.com

הכל מה' והכח שלנו הבל

בזמן שעלינו לארץ לפני כחמישים שנה, עדיין לא היתה תנופה של בעלי תשובה כמו עכשיו, התנופה של בעלי התשובה התחילה רק אחרי מלחמת יום הכיפורים. אחרי מלחמת ששת הימים ראו שברוך השם זכינו והצלחנו לכבוש את ירושלים וחברון והמקומות הקדושים שנמצאים שם, אז ה'פרחחים' חשבו שבגלל הכח שלהם הם ניצחו, ולא הבינו שזה הכל מאת ה'. היו מפרסמים שלטים ברחובות שכתוב בהם "ישראל בטח בצה"ל עזרם ומגנם הוא", הצה"ל הוא עזרם ומגנם, מסכנים.

בשביל זה הקב"ה לאחר מכן הראה להם את הטעות שלהם במלחמת יום הכיפורים. ראש ממשלה שהיתה אז קראו לה גולדה מאיר, באו אנשי הביטחון אמרו לה "ראש הממשלה האויבים מתקרבים, מצרים מתקרבת, סוריה מתקרבת" מה ענתה להם ראש הממשלה? אמרה להם "עכשיו חגי כיפור וסוכות, למה תפריעו לאנשים להוציא אותם מבתיהם, תנו להם שיעשו את החג בבית".

ואז מה היה? "עיניים להם ולא יראו אוזניים להם ולא ישמעו" (ע"פ תהילים קט"ו, ה'-ו'), ביום הכפורים עמדתי במוסף של יום הכפורים, וכמונו מאות בתי כנסת, ואז הגיעו משאיות והתחילו לקחת את האנשים מבית הכנסת לצבא להילחם. מלחמה קשה היתה שנהרגו בה יותר מאלף יהודים, ושלושת אלפים פצועים או יותר. באותו זמן השכילו להבין שלא אנחנו הם החכמים גדולים ועם נשק גדול, הבינו שהכל מה' והכח שלנו זה הבל, ואז התחילה תנועת התשובה.

מופיע אצל אחינו הטועים עם כיפה וציצית

אבל בזמנו של אורי זוהר לפני למעלה מ-45 שנה, כמעט ולא היה מישהו חילוני שיחזור בתשובה, מה קרה לו? לא היה כמעט אף אחד אחר! לאחר שחזר בתשובה עדיין היה מופיע בטלוויזיה, היתה לו תכנית של צחוק וקלות ראש, אבל היה מופיע עם כיפה וטלית קטן. שאלו אותו חביריו הלנו אתה או לצרינו, האם באמת חזרת בתשובה או שלא, אם חזרת בתשובה איך אתה מופיע בטלוויזיה בצחוק וקלות ראש, ואם לא חזרת בתשובה מה הטלית קטן שעליך והכיפה שיש לך על הראש? הוא היה עונה ואומר: "יש לי חוזה עם הטלוויזיה, אני לא יכול באמצע להפסיק, אני חייב לסיים את השנה ואז אפסיק, אבל באמת חזרתי בתשובה".

בא לנצח ונמצא מנוצח

אחרי כשנתיים הוציא חוברת, קרא לחוברת הזאת "ובחרת בחיים", שם הוא מספר על עצמו את האמת. הוא לא התכוון לחזור בתשובה כלל, הוא גאון, הקב"ה נתן לו רמת שכל גבוהה, הוא רצה להוכיח שח"ו התורה לא אמת. אם הוא רוצה להוכיח הוא צריך לראות במה מדובר, אם הוא לא לומד את התורה, איך יכול יהיה להגיד שהתורה לא אמת? יבוא מישהו ויגיד לו שכל מה שהוא מדבר זה שטויות. הוא רצה ללמוד תורה לא לשמה, אלא כדי שח"ו יוכיח שהתורה לא אמת. אבל איך יעשה, איך יקבלו אותו? יגידו, אדם חילוני רוצה ללמוד תורה?! לכן אמר אני שחקן, **אני צוחק על כולם אני אצחק גם על הרבנים**, אני אראה להם כאילו חזרתי בתשובה ואז הם יסכימו וילמדו אותי תורה, ולאחר מכן אוכיח להם שח"ו התורה לא אמת.

אף פעם לא ראו אותי שאני צוחק צחוק גדול כמו שצוחקים הריקים והפוחזים, יש בפי חיוך קל וזהו, לא ימצאו אותי כמו אותם הסירים המבעבעים על האש. ולמה? מפני שאני יהודי ויהודי חי על פי ההלכה

אחרי שנה משהתחיל ללמוד אמר שפתאום הוא רואה שהכל הפוך ממה שחשב, התורה אמת! השם נתן לנו תורתו תורת אמת! והוא מוסיף בחוברת שלו וכותב, **זה היה היום הכי שחור בחיים שלו**. למה היום הכי שחור? עכשיו שהוא יודע שהתורה אמת והרבנים מכוונים את האנשים לדרך האמת, איך הוא יכול להמשיך עוד להיות חילוני?! אנשים לא ישרים יכולים לרמות אנשים אחרים, אבל את עצמם הם לא ירמו גם אם הם לא ישרים! עכשיו שהתברר לו אחרי שנה בלימוד תורה שהכל אמת, איך הוא יכול להמשיך לרמות את עצמו?!

ושם ממשיך לספר: אחרי שהתבוננתי אמרתי לא יכול להיות שאמשיך לרמות את עצמי, אחרי שאני יודע את האמת. ושאלתי את עצמי איך אני עכשיו

אתקרב לחרדים, כל הזמן ברחתי מהם, היום דווקא אני אתקרב אליהם? אבל טעות לעולם חוזרת, חשבתי שהחרדים מטעים את הציבור ולכן שנאתי אותם, היום שאני יודע שאדרבא להפך, הדרך שלהם היא הדרך הנכונה, לא אמשיך עוד בדרך שלי.

ובעקבות כך חזר בתשובה שלמה, והוא יושב כל היום מהבוקר עד הערב ולומד. **לא יודע מי יוכל להגיע אליו בעולם הבא, הדרגה שלו מאוד מאוד מאוד גבוהה.** הוא היה נמצא בביוב הגדול ביותר, בבור העמוק ביותר! לפחות נלמד ממנו קצת, אם הוא היה בתוך הכפירה והקלות ראש והעברות, והצליח לצאת מכל זה, לנו שברוך ה' לא נמצאים במצב שלו העבודה יותר קלה, קצת לזוז קדימה בעבודת ה', ומה שהיה אתמול לא ימשיך מחר.

מצא חן בעיני, למה זה לא יהיה שלי?

באותה חוברת הוא מספר שיום אחד הזמינו אותו לווילה של עשירים, וישב והצחיק אותם עד השעה 2 בלילה. כשבאו לצאת קיבל את השכר שלו, כמות גדולה של שטרות מה'פרחחים' האלה שמחפשים רק צחוק וקלות ראש. בא לצאת וראה איזה פסלון במסדרון בצורה של חיה מסוימת, ולקח את זה איתו. באותו זמן הוא עדיין לא חזר בתשובה. אשתו אמרה לו: "מה זה?", השיב: "מצא חן בעיני לקחתי אותו". שאלה אותו: "בקשת מבעל הבית רשות לקחת?", ענה לה: "לא בקשתי". שוב שאלה אותו: "אז איך אתה לוקח?! תחזיר מהר!". גם אצל החילונים גניבה זה דבר גרוע מאוד. אמר לה: "אני לא רוצה להחזיר!". ככה החילונים מדברים עם נשותיהם. אמרה לו: "אם לא תחזיר, אני אשב על הרצפה ואצעק ואעשה לך בושות!". הוא שמע את זה והבין שבאמת אשתו עומדת לעשות לו ככה, אז למרות שהיה קשה לו, הלך בחזרה והחזיר את הפסלון הזה.

לאחר כמה שבועות, ישב עם חברים שלו והתווכח למה אסור לקחת, אז מה אם זה שלו. אחינו החילוניים הם מסכנים, אין להם תורה, כתוב בפסוק: "לא תגנובו" (ויקרא י"ט י"א), אבל הוא לא האמין בתורה. הוא אומר לעצמו "מצא חן בעיני, למה זה יהיה שלו ולא שלי?" כמובן אחרי שחזר בתשובה כל הדברים האלה הלכו. ואני אומר, פשוט מאוד הגיע הזמן שגם אנחנו נחזור בתשובה, לא נמשיך עם המעשים הרעים שלנו.

להתרחק מצחוק הרשעים!

עוד כתב בפלא יועץ: "וכבר אמרו רבותינו ז"ל שהליצנות תחילתו ייסורים וסופו כליה רח"ל, הנה כי כן שומר נפשו ירחק מאנשים אלה ואל יעשה כמעשיהם". אם יתקרב לאלו הרשעים שמצחיקים, גם הוא יצחק איתם ויהיה גורלו כמותם, ולכן יברח מהם, יתרחק מהם! בשביל זה אני קורא לכם את זה, אם תראו אדם כזה שכל הזמן צוחק וצוחק, תתרחקו ממנו ואל תתקרבו אליו!

הרמב"ם כותב שאם אדם לא מצא עיר שהאנשים שלה יראי השם, ילך יגור במדבר. אתם יודעים מה זה יגור במדבר? מה ימצא שם לאכול או לשתות? מדבר! בחורף קר עד מוות ובקיץ חם עד מוות. הרמב"ם ככה פוסק, אדם ילך למדבר. למה? כדי שההשפעה של האחרים תשפיע עליו!

הרמב"ם כותב (בפ"ו מהלכות דעות ה"א, ע"ש) אם אדם לא מצא עיר שהאנשים שלה יראי השם, ילך יגור במדבר. אתם יודעים מה זה יגור במדבר? מה ימצא שם לאכול או לשתות? מדבר! בחורף קר עד מוות ובקיץ חם עד מוות. הרמב"ם ככה פוסק, אדם ילך למדבר. למה? כדי שהשפעה של האחרים תשפיע עליו, אפילו יהיה הצדיק הגדול ביותר.

אני ראיתי מה שאת לא ראית

הרב יגן בספר שלו מספר על נערה אחת שאמרה לו שהציעו לה עבודה, אבל המקום שם כולו חילונים, היא תלך לעבוד או לא? המשכורת טובה, ועל ידי המשכורת היא תהיה יכולה בהמשך להתחתן עם בן תורה, הוא ישב כל היום וילמד, והיא תפרנס ויישאר להם עוד כסף בשפע. ענה לה הרב: "ומי מבטיח לך שתשרדי? אולי גם את תהיי רשעית כמו כל הסביבה כולה?". היא שמעה את זה ונפגעה, אמרה לו: "הרב חושד ביי?!". אמר לה: "הלוואי שאני טועה". לפי דעתה חשבה שלא תלך אחרי הסביבה הזאת.

בסוף הלכה לעבוד שם, ראה אותה הרב אחרי כארבעה חודשים כשבאה לבית שלו לדבר עם אשתו, והנה החצאית שלה התקצרה ממה שהיתה לובשת, אבל עדיין מכסה את הברך, ועכ"פ הרגיש הרב בתזוזה הרוחנית שלה. עברו כמה חודשים וכבר התקדמה, החצאית קצרה מעל הברך. אחרי עוד כמה זמן, ראה הרב כבר שהולכת עם בגדים פרוצים בלי שרוולים, חצאית קצרה לגמרי. אמר לה: "גברת! שאלת אותי ואמרת לי איך אני חושד בך, ראית?! אני ראיתי מה שאת לא ראית! ומה שאני ראיתי זה לא בגלל שאני חכם גדול, את זה הרמב"ם כותב, דרך בני אדם ללמוד מהסביבה שלהם".

ולכן אני חוזר עוד פעם ואומר לכם, אם תמצאו אדם שהוא שחקן ושקרן, תתרחקו ממנו מפני שאתם עומדים לפול!! עומדים לפול בתוך כבשן אש!!! לא העיקר בפורים להשתכר ולצחוק עד לב השמים עם כל אדם, לא! צריכים לשמור על עצמנו!

גם עליך יעבור כוס

בספר שקראנו ממנו עכשיו "פלא יועץ", הביא סיפור שקרה בימיו. הרב "פלא יועץ" נפטר והלך לעולם הבא לפני יותר ממאתיים שנה, ומספר סיפור שקרה בימיו. היה איש אחד שעבודה שלו צחוק וקלות ראש, לא משנה באיסור או שלא, זו היתה העבודה שלו, ומזה היה מביא פרנסה[2]. הגיע יום שהוא חלה לקראת מוות, ולא נשאר לו הרבה זמן לחיות. יום אחד התעורר בחצות הלילה והתחיל לצעוק, הצילו הצילו!! באו המשפחה שלו, מה קרה הוא צועק הצילו, מי נוגע בו? אמר להם: "מה אתם לא רואים אנשים ובידיהם חביות של אש שרוצים לשפוך את זה לתוך הפה? איך אתם לא רואים??" באמת אף אחד לא ראה, נתנו לו מהעולם הבא לפני שמת, לראות את מה שמוכן לו אחרי שימות.

המחזה הזה המשיך שלושה ימים, ובאו כל אנשי העיר לראות, פלוני שמצחיק את כולם איך עכשיו מבכה את כולם. והוא היה רואה אותם ומכיר אותם, וצועק להם: "כן גם אתה עשית כמוני, הצחקת את האנשים בדברים אסורים ובמילים אסורות, 'גם עליך יעבור כוס תשכרי ותתערי' (איכה ד', כ"א), גם עליך יגיע היום". והיה צועק לזה ולזה. המילים האחרונות שלו היו, שאמר למלאכים "כן, הפה הזה שמילא את אחרים בצחוק וקלות ראש ודברי נבלה מגיע לו, תשפכו בתוכו את האש מגיע לו!!", צעק ומת. זה סיפור שאם הייתי קורא אותו באיזה ספר אחר, הייתי אומר מי יודע, אולי זה שכתב את הספר הוסיף משלו כמה פרטים לא נכונים בשביל להפחיד אנשים, אבל הרב "פלא יועץ" כתב את זה, איש קודש קודשים.

בואו ונהיה גיבורים, אומר התנא במסכת אבות (פ"ד מ"א): איזהו גיבור הכובש את יצרו, שנאמר (משלי ט"ז ל"ב): "טוב ארך אפים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר". מי שהוא לוכד עיר הוא הצליח להשתלט על אנשים אחרים, אבל על עצמו לא הצליח להשתלט. אבל הגיבור צריך קודם כל להשתלט על עצמו, לא ילך שולל! יצר הרע קונה את האדם בנזיד עדשים, בקצת שחוק וקלות ראש, בקצת זלזול ברבנים ובדברי תורה, אל תימכר בזול! אומרים רבותינו (יומא ל"ח ע"ב): "בא להיטהר מסייעים אותו". ויהי רצון שנזכה כולנו להגיע בימי הפורים לשמחה שלמה ואמיתית.

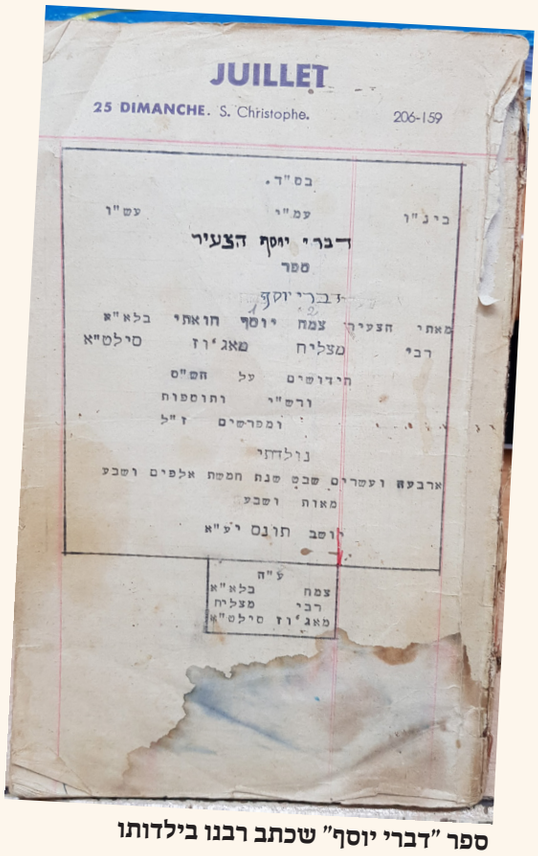

ספר "דברי יוסף" שכתב רבנו בילדותו

2. ודרך אגב מזה אני למדתי דבר אחד, יש הרבה שאומרים שהיום יש הרבה ירידת הדורות, גם בזמנו של הרב "פלא יועץ" שחי לפני מאתים שנה, ג"כ היתה ירידת הדורות, עד שהיה איש כזה שזו היתה עבודתו.